

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRSPKA
OKRUŽNI SUD U ISTOČNOM SARAJEVU
Broj: 14 0 Su 006298 23 Su
Istočno Sarajevo, 09.10.2023. godine

Na osnovu člana 48. stav 2. i 3. Zakona o sudovima Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 37/12, 44/15 i 100/17), te člana 8. stav 3. i 12. stav 1. i 2. Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Okružnom Sudu u Istočnom Sarajevu (broj: 014-0-SU-18-000453, 014-0-SU-22-000374 i 014-0-SU-22-000453) predsjednica Okružnog suda u Istočnom Sarajevu, 09.10.2023. godine, donosi

P R A V I L N I K
o postupanju Odjela za podršku svjedocima

I MISIJA I OPIS POSLOVA ODJELA ZA PODRŠKU SVJEDOCIMA

Odjel za podršku svjedocima Okružnog suda u Istočnom Sarajevu (Sud) je odgovoran za pružanje psihološke, socijalne i logističke podrške i pomoći svjedocima koji se pojavljuju pred sudom.

Primarni cilj Odjela za podršku svjedocima (OPS) je da obezbjedi odgovarajuću psihološku podršku i pomoć svjedocima prije, za vrijeme i poslije suđenja te pružanjem profesionalnih usluga izbjegne mogućnost da svjedočenje izazove dodatne negativne posljedice, novu patnju ili traumu potencijalnom svjedoku. Shodno tome, Odjel za podršku svjedocima doprinosi efektivnom funkcionisanju Suda, pomažući u procesu dovođenja svjedoka pred Sud, bez obzira da li ih pozovu Tužilaštvo ili Odbrana.

Ukoliko se u toku sudskog postupka u svojstvu svjedoka pojavi osumnjičeno ili optuženo lice koje se dovodi iz pritvorske jedinice, Odjel za podršku svjedocima će istom pružiti odgovarajuću psihološku podršku uz izričitu naredbu sudije ili sudskog vijeća.

Odjel za podršku svjedocima čini stručni saradnik za podršku svjedocima.

Dužnosti stručnog saradnika za podršku svjedocima uključuju:

- Pružanje psihološke, tehničke i drugih vidova podrške svjedocima prije, za vrijeme i nakon svjedočenja u krivičnim postupcima;
- Psihološko savjetovanje za ugrožene svjedoke (djecu, svjedoke s fizičkim i psihičkim poteškoćama, žrtve mučenja, itd.) prije, za vrijeme i nakon svjedočenja u krivičnim postupcima;
- Procjenu potreba svjedoka i preduzimanje neophodnih mjera u skladu s njihovim potrebama;
- Kontaktiranje svjedoka s ciljem pribavljanja neophodnih informacija radi njihovog uspješnog učešća u krivičnim postupcima;
- Uspostavljanje kontakta s relevantnim organizacijama i institucijama u Bosni i Hercegovini s ciljem pružanja pomoći svjedocima;
- Saradnju s organizacijama civilnog društva u pružanju podrške i davanju informacija svjedocima koje bi im mogli poslužiti nakon svjedočenja;

- Obavljanje poslova na profesionalan i diskretan način, imajući u vidu povjerljivost i osjetljivost podataka;
- Podnosi mjesečne/polugodišnje/godišnje izvještaje o radu Predsjedniku Suda;
- Obavljanje drugih poslova koje odredi Predsjednik Suda.

Odjel za podršku će funkcionisati u sklopu Sudske uprave Okružnog suda u Istočnom Sarajevu, te jednako raditi sa svjedocima tužilaštva i odbrane. Stručni saradnik za podršku svjedocima obavlja svoje dužnosti sa najvećim nivoom integriteta, nepristrasnosti i povjerljivosti. Sve informacije koje OPS primi će se profesionalno tretirati, te se dostavljaju onoj strani u postupku koja poziva svjedoka.

Rad stručnog saradnika za podršku svjedocima niti u jednom segmentu ne ulazi u sadržaj iskaza koji će svjedok dati pred Sudom (koja se tiče predmetnog svjedočenja), već se isključivo odnosi na psihičko stanje i logističke potrebe svjedoka. Stručni saradnik za podršku svjedocima ne može biti pozvan kao svjedok na Sudu u konkretnom predmetu po pitanju svog rada sa svjedocima.

II INTERNE PROCEDURE OPS-A

a) Kontaktiranje svjedoka

1. Prvi kontakt sa svjedocima ostvaruje se nakon što se Odjelu dostavi lista svjedoka od strane predsjednika/ce sudskog vijeća.
2. Stručni saradnik- psiholog stupa u kontakt sa svjedocima sa dostavljenog spiska u dogovoru sa stranom po čijem prijedlogu se svjedok saslušava, a uz saglasnost predsjednika/ce sudskog vijeća.
3. Inicijalni kontakt ima za cilj procjenu psihičkog stanja i potreba svjedoka te poduzimanje mjera u skladu sa identifikovanim potrebama.
4. Stručni saradnik stoji na raspolaganju i svjedocima koji u ovoj fazi sudskog postupka ne budu kontaktirani, a kojima se uz sudski poziv dostavlja informativni dopis o radu Odjela sa kontaktima (telefon, elektronska adresa, poštanska adresa) ili koji se o postojanju usluga Odjela informišu putem službene web stranice suda.

b) Rad sa svjedocima

1. Ukoliko se radi o osjetljivim kategorijama svjedoka (djeca i maloljetni svjedoci, svjedoci sa mjerama zaštite, svjedoci ugroženog zdravstvenog i/ili psihičkog stanja) stručni saradnik organizuje susret sa svjedokom u prostorijama Odjela u cilju efikasnije procjene psihičkog stanja i potreba svjedoka i psihološke pripreme za svjedočenje.
2. Psihološka procjena odnosi se na trenutno psihičko funkcionisanje svjedoka i fokusirana je na postupak saslušanja svjedoka pred sudom. Cilj psihološke procjene je: razumjeti i objasniti psihička zbivanja i ponašanje svjedoka radi efikasnosti vođenja postupka, zaštite mentalnog zdravlja svjedoka, spriječiti retraumatizaciju, izraditi plan psihološke podrške i savjetovanja svjedoka.
3. Psihološka priprema koju izvodi psiholog ima za cilj da svjedocima objasni pravosudni postupak, informiše o pravilima ponašanja, razjasni uloge pravosudnih aktera, nauči svjedoke da prepoznaju i upravljaju svojim emocijama, te pomogne u normalizaciji emocija koje bi mogle da ometaju svjedočenje.

4. Psihološko savjetovanje obavlja se po potrebi prije i/ili nakon svjedočenja za one svjedoke gdje je potrebna edukacija o traumi, krizama i problemima, kao i mogućnostima njihovog prevazilaženja; kod korigovanja nerealnih očekivanja i pogrešnih uvjerenja o pravosudnom postupku i njegovim ishodima i slično, a naročito kod svjedoka koje je potrebno uputiti prema drugim službama i institucijama za pomoć.

5. Informacije o svjedoku (Psihološka procjena stanja i potreba svjedoka) koju stručni saradnik dostavlja predsjedniku/ci sudskog vijeća u pisanoj formi ili usmeno sadrži: psihološku procjenu i mišljenje, podatke o zdravstvenom stanju, socijalnim prilikama, preporuke za način saslušanja svjedoka u skladu sa psihološkom procjenom i/ili druge relevantne podatke od važnosti za svjedočenje koje Sud uzima u razmatranje prije odlučivanja o primjeni bilo kakvih mjera za zaštitu svjedoka.

c) Dolazak svjedoka na svjedočenje

1. Kada svjedoci dolaze na Sud jer je zakazano njihovo svjedočenje, stručni saradnik će na osnovu prethodnih razgovora znati kojim svjedocima je potrebna koja vrsta pomoći/podrške te će po njihovom dolasku postupiti u skladu sa identifikovanim potrebama.

2. Na dan suđenja Odjel stoji na raspolaganju i svjedocima koji do tog momenta nisu bili kontaktirani, niti su se sami ranije obratili Odjelu, odnosno nakon što su zaprimili sudski poziv i informativni dopis o radu Odjela.

3. Svjedoci kojima se pruža psihološka podrška, naročito mladb. svjedoci i svjedoci sa mjerama zaštite (ugroženi svjedoci, svjedoci pod prijetnjom i zaštićeni svjedoci) po dolasku u Sud upućuju se u prostorije Odjela.

4. Zavisno od potreba svjedoka i prethodne procjene stručnog saradnika, određuje se ulazak svjedoka u zgradu Suda na sporedni ulaz (ulaz za svjedoke) o čemu je stručni saradnik dužan obavijestiti predsjednika/cu sudskog vijeća i sudsku policiju.

5. Svjedoci sa kojima radi stručni saradnik početak svog svjedočenja mogu da čekaju u prostorijama Odjela, a o njihovom dolasku pred sam početak ročišta obavještava se predsjednik/ca sudskog vijeća.

6. Ukoliko je potrebno, psiholog Odjela može biti prisutan tokom svjedočenja u sudnici uz odobrenje predsjednika/ce sudskog vijeća, u kom slučaju će sjediti/stojati pored svjedoka za vrijeme njegovog svjedočenja. Istom je dozvoljeno da na molbu svjedoka od predsjednika/ce sudskog vijeća zatraži pauzu, ukoliko je stanje svjedoka narušeno tokom svjedočenja.

7. U slučajevima svjedočenja (ugroženi svjedoci, svjedoci pod prijetnjom i zaštićeni svjedoci) iz posebne prostorije, psiholog Odjela biće svo vrijeme prisutan tokom svjedočenja. Ukoliko svjedok nema mjeru zaštite identiteta (distorzija slike i zvuka) svi prisutni u sudnici putem tehničkih uređaja za prenos slike i zvuka, pored svjedoka treba da vide i psihologa Odjela.

8. U slučaju da se svjedoku tokom ili nakon svjedočenja naruši psihičko ili zdravstveno stanje, psiholog Odjela će blagovremeno pružiti stručnu pomoć radi stabilizacije, a po potrebi pozvati službu hitne medicinske pomoći

d) Period nakon svjedočenja

1. U periodu nakon svjedočenja, stručni saradnik može da kontaktira svjedoka, ukoliko procijeni da je potrebno, odnosno da je svjedoku i nakon svjedočenja potrebna psihološka podrška, jer je svjedočenje bilo traumatično ili naročito uznemirujuće za svjedoka.

2. U periodu nakon svjedočenja pa do pravosnažnosti presude, stručni saradnik stoji na raspolaganju svjedocima žrtvama krivičnih djela, ugroženim svjedocima, maloljetnim svjedocima i svjedocima sa psihičkim poteškoćama, za tretman psihološkog savjetovanja. U tom periodu psiholog može da da preporuku svjedoku da se radi određenih psihičkih tegoba obrati nadležnim službama (centri za mentalno zdravlje, centri za socijalni rad, psihijatrijske klinike).

III RAD SA MALOLJETNIM SVJEDOCIMA

1. Rad Centra sa djecom i maloljetnim svjedocima odvija se u skladu sa Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 13/10, 61/13 i 68/20).

2. Stručni saradnik-psiholog kontakt sa djecom i maloljetnim svjedocima ostvaruje preko roditelja, staratelja ili nadležnih organa starateljstva, a u cilju prikupljanja potrebnih podataka o svjedoku i dogovora oko dolaska na sud na svjedočenje.

3. Psihološka pomoć koja se djeci i maloljetnim svjedocima pruža ima za cilj smanjenje nivoa anksioznosti i stresa, dodatne traumatizacije, straha i drugih štetnih uticaja nastalih učestvovanjem djeteta u pravosudnom postupku, kao i da se stručnim radom pozitivno utiče na sposobnost djeteta da, stičući osjećaj sigurnosti u postupku, razumije svoju ulogu, kako bi se obezbijedio kvalitet i vrijednost svjedočenja.

4. Kad god je to moguće, Odjel za podršku svjedocima organizuje dolazak djeteta/maloljetnog svjedoka u zgradu Suda prije zakazanog datuma svjedočenja, kako bi svjedok ostvario neposredan kontakt sa psihologom u cilju efikasnije psihološke procjene i pripreme za svjedočenje i smanjenja negativnih posljedica svjedočenja (retraumatizacije).

5. Tokom svjedočenja djeteta/maloljetnog svjedoka pred Sudom, psiholog će biti svo vrijeme prisutan.

6. Psiholog Odjela uz saglasnost predsjednika/ce vijeća utiče na formulaciju pitanja koja se upućuju maloljetnom svjedoku u cilju prilagođavanja pitanja dječijem razumijevanju i sposobnostima, sugerise izmjenu načina postavljanja pitanja tako da ne pobude dodatnu traumatizaciju svjedoka, i po potrebi intervenise radi zaštite dobrobiti svjedoka.

7. Stručni saradnik-psiholog prije svjedočenja dostavlja predsjedniku/ci vijeća u pisanoj formi informaciju o stanju i potrebama maloljetnog svjedoka (ili usmeno) koja može sadržati relevantne podatke o djetetu, procjenu trenutnih psihičkih sposobnosti i potreba, stručno mišljenje, te prijedloge i preporuke u vezi sa postupkom saslušanja.

8. Stručni saradnik-psiholog organizuje i koordinise sve aktivnosti vezane za svjedočenje djeteta/maloljetnog svjedoka pred Sudom, u skladu sa članom 186. stav 4. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

9. Savjetodavni rad u slučaju djece i maloljetnih svjedoka odnosi se i na roditelje, staratelje ili usvojitelje djece i maloljetnika koji se pojavljuju u postupku kroz efektivnu komunikaciju tokom koje se roditelji, staratelji ili usvojitelji edukuju o načinima dodatne psihološke podrške i pomoći, upućuju na druge relevantne institucije i organizacije za pomoć i podršku u cilju osnaživanja roditeljske uloge u životu djece.

IV POSEBNE OBLASTI RADA ODJELA ZA PODRŠKU SVJEDOCIMA

a) Rad Odjela za podršku svjedocima van zgrade Suda

1. Stručni saradnik-psiholog može u opravdanim situacijama na osnovu pisane naredbe predsjednika/ce sudskog vijeća, pružati psihološku podršku svjedocima van zgrade Suda, u slučajevima pratnje svjedoka na rekonstrukciju događaja, pratnje svjedoka od/do zgrade suda na dan svjedočenja, njegovog svjedočenja u prostorijama drugih sudova na izmještenim ročištima ili svjedočenja u drugim prostorijama u skladu sa zakonom.

b) Psihološka podrška zaposlenima u Sudu

1. Psiholog Odjela može pružati psihološku podršku i pomoć sudijama i drugim zaposlenim nakon izlaganja stresnim i traumatičnim okolnostima njihovog rada, kao i nakon kriznih situacija.

2. U slučaju pružanja takvih profesionalnih usluga psiholog Odjela dužan je poštovati tajnost podataka i zaštitu dostojanstva i integriteta lica kojima je pružao psihološku podršku.

3. O pruženoj psihološkoj podršci zaposlenima u Sudu, rukovodilac Odjela će izvijestiti predsjednika Suda samo o broju usluga podrške, bez navođenja ličnih podataka, funkcije ili radnog mjesta zaposlenog, te drugih podataka koje mogu ugroziti odnos povjerenja.

c) Podrška svjedocima u predmetima međunarodne i drugih vrsta pravne pomoći

1. Stručni saradnik-psiholog pomaže postupajućem sudiji u postupcima svjedočenja putem video-konferencije u predmetima međunarodne i drugih vrsta pravne pomoći.

2. Stručni saradnik-psiholog pruža psihološku podršku i pomoć svjedocima koji svjedoče na ovaj način po gore opisanim procedurama.

V SARADNJA ODJELA ZA PODRŠKU SA OSTALIM JEDINICAMA SUDA, DRUGIM NADLEŽNIM INSTITUCIJAMA I ORGANIZACIJAMA

a) Sudija/Sudsko vijeće

1. Stručni saradnik-psiholog je dužan da postupi po naredbi sudije/predsjednika/ce sudskog vijeća kada je riječ o radu sa svjedocima.

2. Stručni saradnik- psiholog je dužan da blagovremeno informiše sudiju/predsjednika/cu sudskog vijeća pismenim i/ili usmenim putem o svim relevantnim podacima u vezi svjedoka i njihovog svjedočenja.

3. Stručni saradnik-psiholog može po potrebi da pruža pomoć sudijama u radu na njihovim predmetima iz oblasti psihološke struke u vidu konsultacija, savjeta, preporuka, analize i slično.

b) Pisarnica Suda

1. Stručni savjetnik-psiholog dostavlja pisarnici suda dokument Informacija o stanju i potrebama svjedoka i druge relevantne službene zabilješke kako bi se iste provele kroz CMS i dostavile predsjedniku/ci vijeća.

c) Tužilaštvo i odbrana

1. Odjel za podršku svjedocima saraduje sa obje strane u postupku u pogledu zadovoljavanja potreba svjedoka. U svakoj fazi sudskog postupka obje strane mogu se obratiti Odjelu u cilju pružanja podrške određenom svjedoku tokom svjedočenja pred Sudom.

2. Saradnja sa tužilaštvom se ostvaruje uspostavljanjem kontakta sa postupajućim tužiocem i eventualno stručnim saradnikom za podršku svjedocima pri tužilaštvu, a sa odbranom uspostavljanjem kontakta sa braniocem optuženog/e a sve u cilju prikupljanja relevantnih podataka o svjedoku i kontaktima svjedoka koje posjeduju kako bi se obavila blagovremena i efikasna psihološka priprema svjedoka za predstojeći sudski postupak.

d) Radnik na obezbjeđenju i informacijama

1. Stručni saradnik-psiholog radniku na obezbjeđenju i informacijama obavještava o broju svjedoka koji svjedoče taj dan, na osnovu kojeg radnik na obezbjeđenju i informacijama može da pozove psihologa Odjela kako bi sproveo svjedoka do prostorija Odjela.

e) Odjeljenje za informacionu i komunikacionu tehnologiju (IKT)

1. Stručni saradnik-psiholog blagovremeno obavještava IKT službu o svjedočenjima koja se obavljaju putem tehničkih uređaja za prenos slike i zvuka iz posebne prostorije u slučaju svjedoka sa mjerama zaštite i putem video-streaminga u slučaju svjedočenja putem međunarodne pravne pomoći i pravne pomoći.

2. Stručni saradnik-psiholog dostavlja IKT službi relevantne podatke o svjedočenju (datum, vrijeme, ime postupajućeg sudije, broj predmeta) i u slučaju svjedočenja putem međunarodne i pravne pomoći, podatke iz zamolnice koji se odnose na tehničke karakteristike opreme i/li kontakte IKT službe institucije sa kojom se uspostavlja saradnja.

f) Druge relevantne institucije i nevladine organizacije

1. Stručni saradnik-psiholog u fazi nakon svjedočenja a zavisno od potreba i stanja svjedoka, može svjedoku dati preporuku da se javi nekoj od nadležnih ustanova (Centri za socijalni rad, Porodična savjetovišta, Centri za mentalno zdravlje, klinički centri i sl.) ili nevladinoj organizaciji radi pomoći i rješavanja specifičnih potreba svjedoka.

VI PRISTUP CMS-u, VOĐENJE DOKUMENTACIJE, ARHIVIRANJE I IZVJEŠTAVANJE

a) Pristup CMS-u

1. Pristup Sistemu za automatsko upravljanje predmeta u sudovima (CMS) Odjela za podršku svjedocima regulisano je Izmjenama i dopunama Pravilnika o CMS-u Visokog sudskog i tužilačkog savjeta od 08.02.2012. godine u dijelu koji se odnosi na Centar za podršku svjedocima (član 2; član 5; član 6; član 62a).

2. Psiholog Odjela putem CMS vrši uvid u predmete suda u kojima postoji potreba za pružanje psihološke, tehničke i druge vidove podrške i pomoći.

b) Izvještaj o radu

1. Stručni saradnik predsjedniku Okružnog suda dostavlja godišnji izvještaj o radu Odjela o broju svjedoka, realizovanim aktivnostima, seminarima, edukacijama i obukama i drugim relevantnim podacima o radu Odjela.

VII PROFESIONALNO USAVRŠAVANJE

1. Psiholog Odjela za podršku svjedocima treba da ima kontinuiranu obuku iz oblasti psihološke i pravne nauke, kao i odgovarajućih interdisciplinarnih oblasti značajnih za rad sa svjedocima, posebno djecom i maloljetnicima.

2. Psiholog Odjela može da se usavršava kroz: programe obuke koje donosi Ministarstvo pravde Republike Srpske i Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, edukacije i seminare koje organizuju centri za edukaciju sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini, specijalističke studije na visokoobrazovnim institucijama i institutima, edukacije organizovane od strane relevantnih strukovnih udruženja, obuke i seminare koje realizuju respektabilne međunarodne i nevladine organizacije, simpozijume, kongrese i druge naučne skupove od značaja za rad Odjela za podršku svjedocima.

3. Psiholog Odjela za učešće u različitim programima edukacije (u svojstvu učesnika ili predavača), a koji se obavljaju u toku radnog vremena, treba da ima odobrenje institucije u kojoj je zaposlen, odnosno predsjednika suda.

4. Ukoliko psiholog Odjela u svrhu usavršavanja ili obrazovanja koristi podatke institucije u kojoj je zaposlen, za iste mora imati odobrenje predsjednika suda.

PREDSJEDNICA SUDA

Zinaida Husić